

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช ครั้งที่ 2

The 2nd STOU Graduate Research Conference

ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา

ของเกษตรกรในอำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม

Development Needs for Increasing Cassava Development Productivity after Paddy Field by Farmers in Borabue District of Sarakham Province

ทองคำ พิลากรณ์ (Thongkam Pilakorn)* สมจิต โยชะคง (Somchit Yotakhong)**

สุนันท์ สีสังข์ (Sunan Seesang)***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) ความรู้พื้นฐานแหล่งความรู้และระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง (3) ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา (4) หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา (5) ปัญหาข้อเสนอแนะ

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 628 คน ทำการสุ่มตัวอย่าง จำนวน 154 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง และ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ การแปลความหมาย และการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรมากกว่าครึ่งหนึ่งเป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 48.53 ปี จบชั้นประถมศึกษา มีประสบการณ์การปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาเฉลี่ย 2.48 ปี แรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.5 คน มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาเฉลี่ย 4.75 ไร่ มีรายได้จากการขายมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา เฉลี่ย 31,711.04 บาทต่อปี (2) เกษตรกรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังในระดับมากและได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ในระดับปานกลาง (3) เกษตรกรมีความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาในระดับมาก (4) สภาพทางสังคม สภาพทางเศรษฐกิจ และความรู้พื้นฐานแหล่งความรู้และระดับความรู้บางประการมีความสัมพันธ์กับความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิต (5) ปัญหาที่สำคัญ คือ แหล่งน้ำ ปุ๋ยอินทรีย์ แผลงศัตรูพืช ปุ๋ยเคมี ดิน แรงงาน อายุการเก็บเกี่ยว ราคา มันสำปะหลัง โครงการประกันราคาของรัฐบาล การวัดเปอร์เซ็นต์แป้ง การรวมกลุ่มกันขาย ตาซัง การหักล้างเจือปน และ ข่าวดารการตลาด ข้อเสนอแนะของเกษตรกร ได้แก่ การส่งเสริมการปรับปรุงบำรุงดิน จัดหาพันธุ์มันสำปะหลังอายุสั้น จัดทำแปลงทดสอบสาธิตและแปลงขยายพันธุ์มันสำปะหลัง อบรมความรู้เรื่องโรคและแมลงศัตรูพืช อบรมเรื่องการผสม ปุ๋ยเคมีใช้เอง ส่งเสริมการผลิตข้าวนาปีให้เก็บเกี่ยวได้เร็วขึ้น ขกเลิกโครงการรับจำนำ ต้องการราคามันสำปะหลังคงที่ ควบคุมราคาปุ๋ยเคมี และจัดตั้งสมาคมผู้ผลิตมันสำปะหลัง

คำสำคัญ ความต้องการการพัฒนา การเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา จังหวัดมหาสารคาม

* ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมและพัฒนาการเกษตร goldden05@gmail.com

** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช dr.somchit@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ประจำสาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาราช seesang@hotmail.com

Abstract

The objectives of this study were to study (1) social and economic fundamental state (2) their basic knowledge, their knowledge sources, and the level of their knowledge of cassava production; (3) their needs for the development of increasing cassava productivity in their paddy field after rice harvesting; (4) the correlation between related factors and their needs for the development of increasing cassava productivity in their paddy field after rice harvesting; and (5) their problems and suggestions on the cassava production.

This study was a survey research. The population in this study were 628 farmers in Borabue District, Maha Sarakham Province who had grown cassavas in their paddy field after rice harvesting. The samples were selected by using simple random sampling methodology, 154 persons altogether. The instrument used to collect the data was a structural interview form. The statistical methodology used to analyze the data by instant computer programs were frequency, percentage, mean, minimum value, maximum value, standard deviation, range, and correlation analysis.

The findings of this study were as follows: (1) More than half of the studied farmers were female. Their average age was 48.53 years old. Their marital status was married. They were educated at primary level. The average duration of their experience in growing cassavas in their paddy field after rice harvesting was 2.48 years. The average quantity of the labor in their family was 2.5 persons. The average of their area used for growing cassavas in their paddy field after rice harvesting was 4.75 Rai. Their average income obtaining from selling cassavas which were grown in their paddy field after rice harvesting was 31,711.04 Baht per year. (2) The studied farmers had basic knowledge of cassava production at much level and they had been transferred knowledge of cassava production from knowledge sources at medium level. (3) Their needs for the development of increasing cassava productivity in their paddy field after rice harvesting were at much level. (4) Their social and economic state, their basic knowledge, their knowledge sources, and the level of their knowledge of cassava production partially correlated with their needs for the development of increasing cassava productivity. And (5) the related factors which were their serious problems in the aspect of were water sources, organic fertilizer, insects/pests, chemical fertilizer, soil, labor, harvesting age, selling price of cassavas, the government price guarantee project for cassavas, the measurement of the percentage of powder in cassavas, their unity, selling, balances, the foreign object extraction, and marketing news/information. The studied farmers suggested that related sectors should have supported them in soil fertilization; supplied them with cassava tribes which had short life; set demonstration patches and patches that demonstrated the extension of cassava tribes; transferred them knowledge of plant diseases, insects/pests; trained them how to make chemical fertilizer for their own field; supported them in growing rice which could be harvested earlier; and cancelled the government cassava pawn project. They also suggested that the cassava selling price should have been stable, the selling price of chemical fertilizer should have been controlled, and association for cassava producers should have been set.

Keywords: Needs for the development, Increasing cassava productivity in the paddy field after rice harvesting, Maha Sarakham Province

บทนำ

มันสำปะหลังเป็นพืชที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ทำรายได้ให้กับประเทศปีละไม่น้อยกว่า 6 หมื่นล้านบาท ในด้านการส่งออกผลิตภัณฑ์มันสำปะหลัง ประเทศไทยนับว่าเป็นผู้ส่งออกอันดับหนึ่งของโลก มันสำปะหลังถือว่าเป็นพืชที่ปลูกง่าย การดูแลรักษาน้อย ทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศที่แปรปรวนได้เป็นอย่างดี และเก็บเกี่ยวได้เมื่ออายุ 8-12 เดือน ทำให้เกษตรกรนิยมปลูกกันอย่างกว้างขวาง ในการผลิตมันสำปะหลังเพื่อให้ได้ผลผลิตสูง จึงมีความจำเป็นที่จะต้องทำความเข้าใจและให้ความรู้แก่เกษตรกรในการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2554 : 7)

ในการปลูกมันสำปะหลังเพื่อเพิ่มผลผลิต ต้องมีการคัดเลือกพันธุ์ที่ให้ผลผลิตหัวมันสดและเปอร์เซ็นต์แป้งสูง และเจริญเติบโตได้ดี เหมาะกับสภาพดินฟ้าอากาศ

มันสำปะหลังเป็นสินค้าเกษตรที่มีภาวะประสบปัญหาการตลาดและราคา รัฐบาลต้องเข้าแทรกแซงตลาด เพื่อแก้ไขปัญหาราคามันสำปะหลังตกต่ำมา โดยตลอด การแก้ไขปัญหาต้องจัดระบบการผลิตให้มีประสิทธิภาพ ควบคู่กับการวางแผนการตลาดรองรับให้สอดคล้องกับปริมาณการผลิตไว้อย่างต่อเนื่อง(กรมส่งเสริมการเกษตร, 2551:3)

ปัจจุบันมีเกษตรกรนิยมปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา แต่เกษตรกรยังไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะทำการศึกษา ว่าเกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม มีสภาพสังคมและเศรษฐกิจ ความรู้พื้นฐานการปลูกมันสำปะหลัง การพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา และ ปัญหาข้อเสนอแนะของเกษตรกร เพื่อนำผลการศึกษามาใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติงานและปรับปรุงการส่งเสริมการผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาให้เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ (2) ความรู้พื้นฐานแหล่งความรู้และระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง (3) ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา (4) หาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา (5) ปัญหาข้อเสนอแนะ

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษา คือ เกษตรกรผู้ผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา อำเภอบรบือ จังหวัดมหาสารคาม จำนวน 628 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร Taro Yamane มีนัยสำคัญที่ 0.07 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 154 คน โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เกษตรกร ทำการทดสอบค่าความเชื่อถือได้(reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา ในประเด็นแหล่งความรู้และระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา และปัญหาการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา ได้ค่าสัมประสิทธิ์ของแอลฟา เท่ากับ 0.86, 0.91 และ 0.81 ตามลำดับ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การจัดอันดับ และการแปลความหมาย สถิติที่ใช้ พิสูจน์สมมติฐาน คือ การวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจ ของเกษตรกร

สภาพทางสังคม เกษตรกรผู้ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา มากกว่าครึ่งหนึ่ง เป็นเพศหญิงมีอายุเฉลี่ย 48.53 ปี มีสถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับประถมศึกษา เป็นสมาชิกกองทุนเงินล้านทั้งหมด และส่วนมากเป็นสมาชิกกลุ่มลูกค้า ธกส.ด้วย มีประสบการณ์การปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา เฉลี่ย 2.48 ปี และมีจำนวนสมาชิกในครัวเรือนเฉลี่ย 4.28 คน

สภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ เกษตรกร มีจำนวนแรงงานในครัวเรือนเฉลี่ย 2.50 คน มีพื้นที่การเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 19.01 ไร่ พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาเฉลี่ย 4.75 ไร่ การถือครองพื้นที่เป็นของตนเองทั้งหมดส่วนมากมีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนด มีเครื่องมือเครื่องจักรกลการเกษตร คือ รถไถเดินตามและเครื่องสูบน้ำ อาชีพหลักทำการเกษตรทั้งหมด อาชีพรองรับจ้าง มีรายได้ในครัวเรือนจากภาคการเกษตร เฉลี่ย 109,256 บาทต่อปี รายได้จากการขายมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาเฉลี่ย 31,711.04 บาท มีรายได้ในครัวเรือนนอกภาคการเกษตรเฉลี่ย 32,211.04 บาทต่อปี มีรายจ่ายในครัวเรือนภาคการเกษตรเฉลี่ย 48,114.94 บาทต่อปี รายจ่ายในการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาเฉลี่ย 10,415.58 บาทต่อปี มีรายจ่ายในครัวเรือนนอกภาคเกษตร เฉลี่ย 72,042.21 บาทต่อปี แหล่งเงินทุนในการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาเป็นของตนเองทั้งหมด และบางคนกู้เงินจากกองทุนต่างๆ มาสมทบด้วย

2. ความรู้พื้นฐาน แหล่งความรู้ และระดับความรู้เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง

ความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง มีจำนวนเกษตรกรรู้อย่างน้อย คือ ลักษณะดินที่เหมาะสมกับการปลูกมันสำปะหลัง พื้นที่ที่มีการปลูกมันสำปะหลังติดต่อกันหลายปีต้องมีการปรับปรุงบำรุงดิน และอายุเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังที่เหมาะสม รองลงมา คือ พันธุ์มันสำปะหลังที่เป็นพันธุ์ส่งเสริม และการตัดต้นพันธุ์มันสำปะหลังที่ใช้ปลูกที่ถูกต้อง และ มีจำนวนเกษตรกรรู้อย่างน้อย คือ ค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดินที่เหมาะสมต่อการปลูกมันสำปะหลัง

ระดับความรู้พื้นฐานของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง ในภาพรวม ส่วนใหญ่เกษตรกรมีความรู้พื้นฐานเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังในระดับมาก

แหล่งความรู้และระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง ในภาพรวม เกษตรกรได้รับความรู้จากแหล่งความรู้ต่างๆ เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมสำนักงานเกษตรอำเภอ สื่อโทรทัศน์ เอกสารวิชาการ คณะกรรมการบริหารศูนย์/อาสาสมัครเกษตร ร้านจำหน่ายวัสดุการเกษตร เจ้าหน้าที่ส่งเสริมบริษัทเอกชน สื่อวิทยุ เจ้าหน้าที่กรมวิชาการ สถาบันการศึกษา อินเทอร์เน็ต เพื่อนบ้าน และวิทยุทัศน์

3. สภาพการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา

สภาพการผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา ในภาพรวมมีสภาพการผลิต ดังนี้ ลักษณะดินปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาส่วนมากเป็นดินร่วนปนทราย ส่วนมากมีการปรับปรุงบำรุงดินก่อนปลูกมันสำปะหลัง มีวิธีการปลูกแบบยกร่องทั้งหมด ไถเตรียมดินปลูกมันสำปะหลัง 2 ครั้ง ระยะปลูกระหว่างต้นและระหว่างแถว 60x80 เซนติเมตร ไม่มีการตรวจวิเคราะห์ดิน พันธุ์ที่นิยมปลูกคือ เกษตรศาสตร์ 50 โดยซื้อจากเพื่อนบ้านและเก็บไว้เอง ไม่มีการให้น้ำมันสำปะหลัง นิยมใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ใส่พร้อมกันกับปุ๋ยสูตร 46-0-0 รวม 2 ครั้ง และส่วนมากฉีดพ่นปุ๋ยทางใบ 1 ครั้ง กำจัดวัชพืชโดยใช้แรงงานคน 2 ครั้ง ป้องกันกำจัดเพลี้ยแป้งโดยการตรวจแปลง เก็บเกี่ยวมันสำปะหลังเมื่ออายุ 6 เดือนโดยใช้แรงงานคน มีผลผลิตเฉลี่ย 2,687.01 กิโลกรัมต่อไร่ ส่วนมากนำไปขายในวันที่ถอน และใช้รถ 6 ล้อ บรรทุกไปขาย

สภาพการตลาดมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา ในภาพรวมเกี่ยวกับสภาพการตลาดมีดังนี้ ส่วนมากเกษตรกรนำมันสำปะหลังไปขายเองที่ลานมันเอกชนในรูปของห้วมันสด โดยไม่มีการวัดเปอร์เซ็นต์แป้ง จะสอบถามหรือตรวจสอบราคาก่อนขาย เหตุผลที่ตัดตัดสินใจขายมันสำปะหลังเพราะต้องการใช้พื้นที่ในการทำนา ไม่มีการรวมกลุ่มกันขาย ผู้ที่สมควรกำหนดราคาซื้อขายควรเป็นเกษตรกรกำหนดเอง ไม่มีการเข้าร่วมโครงการประกันราคาได้กับรัฐบาล และไม่พอใจในราคาที่รัฐบาลประกัน

4. ความต้องการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา ในภาพรวมเกษตรกรมีความต้องการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาในระดับมากทุกด้าน ดังนี้

ด้านทักษะการเพิ่มผลผลิต ประเด็นความต้องการการพัฒนามากที่สุด คือ การปรับปรุงบำรุงดิน รองลงมา การเลือกท่อนพันธุ์ และน้อยที่สุด การเก็บเกี่ยว

ด้านความรู้ในการเพิ่มผลผลิต ประเด็นความต้องการการพัฒนามากที่สุดคือ การปรับปรุงบำรุงดิน รองลงมา พันธุ์และการเลือกพันธุ์ และน้อยที่สุด การเลือกพื้นที่ปลูก

ด้านพันธุ์ ประเด็นความต้องการการพัฒนามากที่สุดคือ การใช้ท่อนพันธุ์ที่มีคุณภาพ รองลงมา พันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ และน้อยที่สุด การบ่มท่อนพันธุ์

ด้านการดูแลรักษา ประเด็นความต้องการการพัฒนามากที่สุดคือ การป้องกันกำจัดโรคและแมลง รองลงมา การกำจัดวัชพืช และน้อยที่สุด การใส่ปุ๋ยอินทรีย์

ด้านการจัดบันทึกข้อมูลในการผลิต ประเด็นความต้องการมากที่สุดคือ การบันทึกต้นทุน-ผลตอบแทน รองลงมา การบันทึกการปลูก และน้อยที่สุด การบันทึกการเก็บเกี่ยวและการจำหน่าย

ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก ประเด็นความต้องการการพัฒนามากที่สุดคือ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีรองพื้น รองลงมา การขักร่อง และน้อยที่สุด การไถแปรและไถดะ

ด้านการปรับปรุงพื้นที่ปลูก ประเด็นความต้องการการพัฒนามากที่สุดคือ การตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน รองลงมา การปรับปรุง/ การจัดหาแหล่งน้ำ และน้อยที่สุดการป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน

ด้านวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว ประเด็นความต้องการการพัฒนามากที่สุดคือ การจัดเก็บต้นพันธุ์หลังการเก็บเกี่ยว และน้อยที่สุด การทำความสะอาดแปลง

ด้านการเก็บเกี่ยว ประเด็นความต้องการการพัฒนามากที่สุดคือ อายุการเก็บเกี่ยว รองลงมา วิธีการเก็บเกี่ยว และน้อยที่สุด เทคนิคการเก็บเกี่ยว

5. การพิสูจน์สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย คือ ปัจจัยทางสังคม ได้แก่ อายุ ประสบการณ์การปลูกมันสำปะหลัง ปัจจัยทางเศรษฐกิจ ได้แก่ แรงงาน พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา รายได้จากการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา ปัจจัยอื่นๆ ได้แก่ ความรู้พื้นฐาน แหล่งความรู้และระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับ เกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลัง มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกร

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกร มีบางประเด็นที่มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญยิ่งที่ระดับ 0.01 ดังนี้

อายุ มีความสัมพันธ์ กับ การเตรียมพื้นที่ปลูก ในทิศทางตรงกันข้าม และมีระดับความสัมพันธ์ต่ำมาก

ประสบการณ์การปลูกมันสำปะหลัง มีความสัมพันธ์ กับ การจัดบันทึกข้อมูลการผลิต และ ความรู้ในการเพิ่มผลผลิต ในทิศทางตรงกันข้าม และมีระดับความสัมพันธ์ต่ำมาก

พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา มีความสัมพันธ์ กับ การดูแลรักษา และ การจดบันทึกข้อมูลในการผลิต ในทิศทางตรงกันข้าม และมีระดับความสัมพันธ์ต่ำมาก

รายได้จากการขายมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา มีความสัมพันธ์ กับ พันธุ์ และ การจดบันทึกข้อมูลในการผลิต ในทิศทางตรงกันข้าม และมีระดับความสัมพันธ์ต่ำมาก

ความรู้พื้นฐาน มีความสัมพันธ์ กับ การจดบันทึกข้อมูลการผลิต การดูแลรักษา ทักษะในการเพิ่มผลผลิต วิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว และความรู้ในการเพิ่มผลผลิต ในทิศทางเดียวกัน และมีระดับความสัมพันธ์ต่ำมาก

แหล่งความรู้และระดับความรู้ที่ได้รับ มีความสัมพันธ์ กับ การดูแลรักษา ในทิศทางเดียวกัน โดยมีระดับความสัมพันธ์ต่ำมาก และมีความสัมพันธ์ กับ การจดบันทึกข้อมูลในการผลิต ทักษะในการเพิ่มผลผลิต ความรู้ในการเพิ่มผลผลิต ในทิศทางเดียวกัน และมีระดับความสัมพันธ์ต่ำ

ตารางที่ 1 การพิสูจน์สมมติฐานการวิจัย

ประเด็นความต้องการการพัฒนา	ด้านสังคม			
	อายุ		ประสบการณ์การปลูกมันสำปะหลัง	
	สัมประสิทธิ์	Asymp.	สัมประสิทธิ์	Asymp.
	สหสัมพันธ์(r)	sig	สหสัมพันธ์(r)	sig
1.ด้านการปรับปรุงพื้นที่	-.081	.318	-.143	.077
2.ด้านพันธุ์	-.082	.311	-.072	.374
3.ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก	-.336**	.000	.077	.343
4.ด้านการดูแลรักษา	.125	.123	-.190*	.018
5.ด้านการเก็บเกี่ยว	.047	.563	.171*	.034
6.ด้านวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว	.012	.882	.033	.689
7.ด้านการจดบันทึกข้อมูลการผลิตมันสำปะหลัง	-.014	.867	-.231**	.004
8.ด้านความรู้ในการเพิ่มผลผลิต	-.161*	.045	-.249**	.002
9.ด้านทักษะในการเพิ่มผลผลิต	.102	.209	-.150	.064

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการการพัฒนา	ด้านเศรษฐกิจ					
	แรงงาน		พื้นที่ปลูกมันสำปะหลัง		รายได้จากการขายผลผลิต	
			ในพื้นที่หลังนา		มันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา	
	สัมประสิทธิ์	Asymp.	สัมประสิทธิ์	Asymp.	สัมประสิทธิ์	Asymp.
	สหสัมพันธ์(r)	sig	สหสัมพันธ์(r)	sig	สหสัมพันธ์(r)	sig
1.ด้านการปรับปรุงพื้นที่	-.094	.244	-.069	.394	-.023	.775
2.ด้านพันธุ์	.027	.744	-.142	.080	-.223**	.005
3.ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก	-.161*	.045	.057	.486	.128	.113
4.ด้านการดูแลรักษา	-.016	.848	-.226**	.005	-.315	.000
5.ด้านการเก็บเกี่ยว	.029	.718	-.078	.335	.018	.821
6.ด้านวิชาการหลังการเก็บเกี่ยว	-.006	.944	-.093	.252	-.043	.597
7.ด้านการจัดบันทึกข้อมูลการผลิต	-.170*	.035	-.229**	.004	-.273**	.001
มันสำปะหลัง						
8.ด้านความรู้ในการเพิ่มผลผลิต	-.196*	.015	-.097	.233	-.164*	.042
9.ด้านทักษะในการเพิ่มผลผลิต	.160*	.047	.042	.604	-.107	.188

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 1 (ต่อ)

ประเด็นความต้องการการพัฒนา	ความรู้พื้นฐาน แหล่งความรู้และระดับความรู้			
	ความรู้พื้นฐาน		แหล่งความรู้และระดับความรู้	
	สัมประสิทธิ์	Asymp.	สัมประสิทธิ์	Asymp.
	สหสัมพันธ์(r)	sig	สหสัมพันธ์(r)	sig
1.ด้านการปรับปรุงพื้นที่	.057	.481	-.168*	.037
2.ด้านพันธุ์	.186*	.021	.207*	.010
3.ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก	.022	.784	-.093	.628
4.ด้านการดูแลรักษา	.221**	.006	.348**	.000
5.ด้านการเก็บเกี่ยว	.141	.082	-.055	.500
6.ด้านวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว	.320**	.000	.158*	.050
7.ด้านการจัดบันทึกข้อมูลการผลิตมันสำปะหลัง	.216**	.007	.430**	.000
8.ด้านความรู้ในการเพิ่มผลผลิต	.364**	.000	.570**	.000
9.ด้านทักษะในการเพิ่มผลผลิต	.297**	.000	.480**	.000

6. ปัญหาของเกษตรกร

ปัญหาด้านการผลิต ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือแหล่งน้ำรองลงมา ปุ๋ยอินทรีย์และน้อยที่สุด โรคพืช
ปัญหาด้านการตลาด ประเด็นที่เกษตรกรมีปัญหามากที่สุดคือ ราคามันสำปะหลัง รองลงมา โครงการ
ประกันราคากับรัฐบาล และน้อยที่สุดการขนส่ง

7. ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

ด้านการพัฒนาการเพิ่มผลผลิต เรียงตามลำดับดังนี้ ส่งเสริมสนับสนุนการปรับปรุงบำรุงดิน ต้องการ
พันธุ์มันสำปะหลังที่มีอายุเก็บเกี่ยว 5-6 เดือน ส่งเสริมการจัดทำแปลงทดสอบสาธิตและแปลงขยายพันธุ์ ฝึกอบรมถ่ายทอด
ความรู้การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูมันสำปะหลัง อบรมความรู้การผสมปุ๋ยเคมีใช้เอง และส่งเสริมการผลิตข้าวให้
สามารถเกี่ยวได้ในช่วงเดือนตุลาคมเพื่อให้มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังได้เร็วขึ้น

ด้านการตลาด แยกเป็นประเด็นต่างๆ เรียงตามลำดับดังนี้ รัฐบาลควรมีนโยบายประกันราคาตลอดปี ควรยกเลิกโครงการรับจำนำมันสำปะหลัง และต้องการให้ราคามันสำปะหลังคงที่

ด้านอื่นๆ มีข้อเสนอแนะใน 2 ประเด็นดังนี้ ให้ควบคุมราคาปุ๋ยเคมี และจัดตั้งสมาคมผู้ผลิตมันสำปะหลัง

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานทางสังคมและเศรษฐกิจ

เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรสแล้ว จบระดับประถมศึกษา เป็นสมาชิกกองทุนเงินล้านทั้งหมดและส่วนมากเป็นสมาชิกลูกค้า ธกส.ด้วย มีประสบการณ์ในการปลูกมันสำปะหลัง เนื่องจากว่าเกษตรกรมีการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไร่อยู่แล้ว แรงงานในการปลูกมันสำปะหลังจะมีการจ้างแรงงานเสริมในบางครั้ง พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังเป็นของตนเองส่วนมากมีเอกสารสิทธิ์เป็นโฉนด ส่วนมากใช้รถไถเดินตามของตนเองในการเตรียมพื้นที่ปลูก มีอาชีพหลักทำการเกษตร และส่วนใหญ่มีอาชีพรองรับจ้าง มีรายได้หลักจากการเกษตร ส่วนรายจ่ายจะเป็นรายจ่ายนอกภาคเกษตรเป็นส่วนมาก แหล่งเงินทุนในการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาเป็นของตนเอง และบางคนกู้จากกองทุนหมู่บ้าน สมทบด้วย ในบางประเด็นสอดคล้องกับ อำนาจ บุญแนะ(2552:100)กล่าวว่า กลุ่มประชากรในการวิจัยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรสแล้ว จบชั้นประถมศึกษา เป็นสมาชิกสถาบันเกษตรกรทั้งหมด มีอาชีพหลักทำการเกษตร และอาชีพรองประกอบอาชีพรับจ้าง

2. ความรู้พื้นฐาน แหล่งความรู้และระดับความรู้ของเกษตรกร

เกษตรกรส่วนใหญ่รู้เรื่องเกี่ยวกับมันสำปะหลังในระดับมาก เนื่องจากเกษตรกรมีความรู้และประสบการณ์ในการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่ไร่อยู่แล้ว ซึ่งแหล่งความรู้ที่เกษตรกรได้รับที่สำคัญ คือ ผู้นำชุมชน เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรสำนักงานเกษตรอำเภอ ตลอดจนสื่อโทรทัศน์ เนื่องจากเกษตรกรมีความใกล้ชิดกับผู้นำชุมชนซึ่งได้รับข่าวสารความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเป็นประจำ และปัจจุบันเกษตรกรมีสื่อโทรทัศน์ทุกครัวเรือน สำหรับความรู้เรื่องการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนานั้นเกษตรกรจะศึกษาได้จากการปลูกมันสำปะหลังโดยทั่วๆ ไปเพราะวิธีการผลิตคล้ายกัน

3. สภาพการผลิตและการตลาดมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา

3.1 สภาพการผลิต

ลักษณะดินเป็นดินร่วนปนทราย เกษตรกรบางคนจะหว่านปุ๋ยอินทรีย์รองพื้นแล้วไถกลบ ก่อนปลูกจะไถยกร่อง ส่วนมากมีระยะปลูก 60x80 เซนติเมตร เกษตรกรไม่นิยมตรวจวิเคราะห์ดินเนื่องจากเกษตรกรยังไม่ให้ความสำคัญ พันธุ์ที่ปลูกส่วนใหญ่คือ พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 ส่วนมากไม่มีการให้น้ำมันสำปะหลังเนื่องจากพื้นที่ปลูกเป็นนาดอนและขาดแหล่งน้ำ นิยมใช้ปุ๋ยเคมีสูตร 15-15-15 ร่วมกันกับ สูตร 46-0-0 จำนวน 2 ครั้งในช่วงกำจัดวัชพืช เก็บเกี่ยวเมื่อเข้าสู่ฤดูการทำนาเนื่องจากต้องการใช้พื้นที่ในการทำนาและเมื่อเกษตรกรเห็นว่าฝนตกชุกกลัวหว่ามน้ำเน่า ซึ่งทำให้มีผลผลิตค่อนข้างต่ำ มีบางประเด็นที่สอดคล้องกับ โอภาส บุญเสียง(2554:2-7)กล่าวว่า การเลือกพันธุ์มันสำปะหลังตามชนิดของเนื้อดิน โดยดินร่วนปนทราย ใช้พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 สำหรับการไถเตรียมดิน 2 ครั้ง ส่วนใหญ่ใช้ปุ๋ยอินทรีย์รองพื้นก่อนยกร่องปลูก มีระยะปลูกระหว่างต้น 60 เซนติเมตร ระหว่างแถว 80 เซนติเมตร กำจัดวัชพืช 2 ครั้งโดยใช้แรงงานคน และมีบางประเด็นไม่สอดคล้องกับ โอภาส บุญเสียง(2554:2-7)กล่าวว่า ช่วงต้นฤดูร้อน คือ ตั้งแต่เดือนกุมภาพันธ์ ถึง เดือนมีนาคม ในช่วงมันสำปะหลังอายุ 1-3 เดือน ต้องให้น้ำอย่างต่อเนื่องและควรเลือกการเก็บเกี่ยวตั้งแต่ อายุ 12-15 เดือน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2
The 2nd STOU Graduate Research Conference

3.2 สภาพการตลาด

เกษตรกรส่วนใหญ่ขายหัวมันสดที่ลานมันเอกชน ไม่มีการวัดเปอร์เซ็นต์แป้ง สอดคล้องกับสำนักงานเกษตรอำเภอเบรบือ (2553:35) กล่าวว่า การตลาดมันสำปะหลังมีแหล่งรับซื้อคือ โรงงานแป้งมันสำปะหลัง จะรับซื้อหัวมันสดและมีการวัดเปอร์เซ็นต์แป้งมันสำปะหลัง ส่วนลานมันเอกชนจะรับซื้อหัวมันสด ไม่มีการวัดเปอร์เซ็นต์แป้งมันสำปะหลัง

4. ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา

โดยภาพรวม เกษตรกรมีความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนามากทั้ง 9 ด้าน คือ ด้านความรู้ในการเพิ่มผลผลิต ด้านพันธุ์ ด้านการดูแลรักษา ด้านการจดบันทึกข้อมูลในการผลิต ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก ด้านวิชาการหลังการเก็บเกี่ยว และด้านการเก็บเกี่ยว สอดคล้องกับ อำนาจ บุญนะ (2552:102) กล่าวว่า กลุ่มประชากรส่วนใหญ่มีความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ในด้านพันธุ์ ด้านความรู้และทักษะในการเพิ่มผลผลิต ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก ด้านการเก็บเกี่ยว ด้านการดูแลรักษาและด้านการคัดเลือกพื้นที่ ตามความต้องการที่กล่าวมาเกษตรกรควรนำความรู้จากแหล่งความรู้มาฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะและพัฒนาขึ้นเรื่อยๆ ได้

5. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกร

อายุ ประสบการณ์การปลูกมันสำปะหลัง จำนวนแรงงาน พื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา ความรู้พื้นฐาน แหล่งความรู้และระดับความรู้ที่ได้รับ มีความสัมพันธ์กับความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา มีระดับความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

6. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกร

6.1 ปัญหาของเกษตรกร

ปัญหาด้านการผลิต เกษตรกรมีปัญหา ดังนี้ แหล่งน้ำ ปุ๋ยอินทรีย์ พันธุ์ แมลงศัตรูพืช ปุ๋ยเคมี ดิน แรงงาน อายุการเก็บเกี่ยว วัชพืช และวิชาการความรู้ในการผลิต สอดคล้องกับจาวรรณ ไหมยงค์ (2547: บทคัดย่อ) กล่าวว่า ปัญหาการผลิตมันสำปะหลัง คือ ดินขาดความอุดมสมบูรณ์ ผลผลิตต่ำ การขาดความรู้ในเรื่องปุ๋ยพืชสดและปุ๋ยเคมีราคาแพง ปัญหาการผลิตที่กล่าวมาเป็นปัญหาที่พบอยู่ทั่วไปในการผลิตพืช การวางแผนจัดการในกระบวนการผลิตโดยนำเอาประเด็นปัญหามาเป็นแนวทางในการวางแผนจัดการลดปัญหาได้

ปัญหาด้านการตลาด เกษตรกรมีปัญหา ดังนี้ ราคาดันมันสำปะหลัง โครงการประกันราคาของรัฐบาล การวัดเปอร์เซ็นต์แป้ง การรวมกลุ่มเกษตรกร ตาชั่ง การหักสิ่งเจือปน ข้อมูลข่าวสารการตลาด สอดคล้องกับอำนาจ บุญนะ (2552: บทคัดย่อ) กล่าวว่า ปัญหาที่สำคัญด้านการตลาดเกี่ยวกับความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง คือ ราคาดันมันสำปะหลัง การหักสิ่งเจือปน โครงการประกันราคาหรือรายได้ และตาชั่ง ซึ่งปัญหาการตลาดส่วนใหญ่จะมีความสัมพันธ์กับอายุการเก็บเกี่ยวที่สั้นทำให้ผลผลิตมีเปอร์เซ็นต์แป้งต่ำ จึงทำให้ราคาคต่ำไปด้วย

6.2 ข้อเสนอแนะของเกษตรกร

การพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา ควรส่งเสริมสนับสนุนการปรับปรุงบำรุงดิน ส่งเสริมการจัดทำแปลงทดสอบสาธิตและแปลงขยายพันธุ์ ฝึกอบรมถ่ายทอดความรู้การป้องกันกำจัดโรคและแมลงศัตรูมันสำปะหลัง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านความรู้พื้นฐาน แหล่งความรู้และระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับ

1) ความรู้พื้นฐาน เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับค่าความเป็นกรดเป็นด่างของดิน ไม่ถึงครึ่งหนึ่งของประชากรในการวิจัย ฉะนั้นเกษตรกรควรศึกษาหาความรู้จากเอกสารหรือเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรเพิ่มเติม เพื่อนำความรู้ไปปฏิบัติในการพัฒนาการผลิตมันสำปะหลัง

2) แหล่งความรู้และระดับความรู้ที่เกษตรกรได้รับ เกษตรกรได้รับความรู้โดยเฉพาะจากเพื่อนบ้าน และวิทยุสมัครน้อย ซึ่งแหล่งความรู้ทั้งสองนี้ อยู่ใกล้ตัวเกษตรกรและหาได้ง่าย เกษตรกรควรปรึกษารือกับเพื่อนบ้านที่ประสบผลสำเร็จ และจากสื่ออินเทอร์เน็ต ซึ่งจะมีวิธีปฏิบัติเกี่ยวกับการผลิตมันสำปะหลังให้ได้

1.2 ด้านการผลิต เกษตรกรมีปัญหา คือ แหล่งน้ำ ปุ๋ยอินทรีย์ แผลงศัตรูพืช พันธุ์ ปุ๋ยเคมี ดิน แรงงาน อายุการเก็บเกี่ยว วัชพืช วิชาการความรู้ในการผลิต ดังนั้น เกษตรกรควรวางแผนและจัดการในประเด็นปัญหาที่กล่าวมา โดยควรไปศึกษาหาความรู้ และวิธีการในการแก้ปัญหา จากแหล่งความรู้ต่างๆ เป็นประจำ แล้วนำมาฝึกปฏิบัติให้เกิดความชำนาญอย่างถูกต้องและเหมาะสม ควรมีการรวมกลุ่มเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนองค์ความรู้ที่เหมาะสมกับศักยภาพพื้นที่อย่างต่อเนื่อง เพื่อให้เกษตรกรนำไปปรับใช้กับสภาพความเป็นจริง

1.3 ด้านการตลาด เกษตรกรมีปัญหา คือ ราคามันสำปะหลัง โครงการประกันราคาของรัฐบาล การวัดเปอร์เซ็นต์แป้ง การรวมกลุ่มเกษตรกร ตาซัง การหักสิ่งเจือปน และข้อมูลข่าวสารการตลาด ดังนั้น เกษตรกรควรมีการรวมกลุ่มเพื่อวางแผนการตลาดให้สอดคล้องและเหมาะสมกับสภาพการตลาด ตลอดจนการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการแปรรูปมันสำปะหลังเพื่อแก้ปัญหาในช่วงราคาคต่ำ เช่น การผลิตอาหารสัตว์ การทำขนม การผลิตปุ๋ยอินทรีย์ ตลอดจนการผลิตพลังงานทดแทน หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรให้การสนับสนุนความรู้ด้านการแปรรูป การประชาสัมพันธ์ข้อมูลข่าวสาร และสนับสนุนวางแผนการผลิตให้มีความสัมพันธ์กับการตลาด

1.4 ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกร

ด้านทักษะในการเพิ่มผลผลิต เกษตรกรควรไปหาประสบการณ์ ทักษะในการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง โดยแนะนำให้เกษตรกรไปศึกษาดูงานจากเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ หรือหน่วยงานของกรมวิชาการเกษตร แล้วนำมาปฏิบัติให้เกิดทักษะและประสบการณ์ด้วยตนเอง

ด้านความรู้ในการเพิ่มผลผลิต เกษตรกรควรศึกษาหาความรู้ วิชาการเกี่ยวกับมันสำปะหลังจากสื่อต่างๆ การศึกษาดูงานจากเกษตรกรที่ประสบผลสำเร็จ และแนะนำให้ไปพบปะกับนักวิชาการเกษตร นักวิชาการส่งเสริมการเกษตร เพื่อให้คำแนะนำในการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลัง

ด้านพันธุ์ เกษตรกรควรจัดทำแปลงขยายพันธุ์ใช้เอง โดยใช้พันธุ์ที่เหมาะสมกับพื้นที่ เช่น พันธุ์เกษตรศาสตร์ 50 พันธุ์ระยอง 11 และพันธุ์หัวขบง 60 ซึ่งมีลักษณะเด่นที่ทนทานต่อสภาพแวดล้อมแห้งแล้งได้ดี ตลอดจนการศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการแช่ท่อนพันธุ์ การบ่มท่อนพันธุ์ก่อนปลูก

ด้านการดูแลรักษา เกษตรกรควรตรวจแปลงทุก 15 วัน เพื่อติดตามการระบาดของศัตรูมันสำปะหลัง จัดระบบการให้น้ำ จัดทำปุ๋ยน้ำชีวภาพ เพื่อฉีดพ่นปุ๋ยทางใบ ตลอดจนการให้ปุ๋ยเคมีอย่างถูกต้องตามหลักวิชาการ

ด้านการจัดบันทึกข้อมูล ควรแนะนำอบรมให้ความรู้ด้านการจัดบันทึกข้อมูลทุกขั้นตอนในการผลิตมันสำปะหลังแก่เกษตรกร โดยนักวิชาการส่งเสริมการเกษตร

ด้านการเตรียมพื้นที่ปลูก เกษตรกรควรจัดทำหรือจัดหาปุ๋ยอินทรีย์ ปุ๋ยเคมีรองพื้นก่อนปลูก และการไถเตรียมดินปลูกให้ถูกต้อง และการจัดทำร่องระบายน้ำป้องกันน้ำท่วม

ด้านการปรับปรุงพื้นที่ปลูก เกษตรกรควรเก็บตัวอย่างดินตรวจวิเคราะห์เพื่อหาความเป็นกรดเป็นด่าง การตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารในดิน การปลูกพืชบำรุงดิน และการจัดหาแหล่งน้ำให้เหมาะสม

ด้านวิทยาการหลังการเก็บเกี่ยว เกษตรกรควรจัดเก็บ และ รักษาต้นพันธุ์ให้ถูกต้อง ตลอดจน การทำความสะอาดแปลงเพื่อป้องกันการสะสมของโรคแมลง

ด้านการเก็บเกี่ยว เกษตรกรควรวางแผนการปลูกข้าวในปีโดยการจัดหาพันธุ์ข้าวที่สามารถเก็บเกี่ยวได้เร็วขึ้น เพื่อให้มีพื้นที่ปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลัง ในช่วงต้นเดือนพฤศจิกายน อายุการเก็บเกี่ยวมันสำปะหลังในพื้นที่หลังน่าจะยาวขึ้น

ควรส่งเสริมให้เกษตรกรเห็นความสำคัญของการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา ทั้ง 9 ด้านที่กล่าวมา หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องคอยส่งเสริมสนับสนุนหาแนวทางส่งเสริมและพัฒนาให้เหมาะสมยิ่งขึ้น สนับสนุนจัดการฝึกอบรม ศึกษาดูงาน เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้เรื่องการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการดำเนินการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ในการวิจัยครั้งต่อไปควรทำการวิจัยในพื้นที่อำเภอ หรือจังหวัดอื่น ที่มีการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา เพื่อที่จะนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา

2.2 การศึกษาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังโดยการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และการใช้ปุ๋ยทางใบ

2.3 การส่งเสริมและพัฒนาการปลูกมันสำปะหลังอายุสั้น

2.4 การศึกษาวิธีการปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาให้มีอายุการเก็บเกี่ยวเพิ่มขึ้น

2.5 การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเพิ่มเปอร์เซ็นต์แป้งมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา

กล่าวโดยสรุป การปลูกมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกร ในภาพรวมเกษตรกรยังมีความต้องการพัฒนาระดับมากใน 9 ด้าน ดังที่กล่าวมา ซึ่งจะเห็นว่าความต้องการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนา มีความเกี่ยวข้องกับกระบวนการผลิตมันสำปะหลังเกือบทั้งหมด ฉะนั้น เกษตรกรควรไปศึกษาหาความรู้จากสื่อต่างๆ แล้วนำมาฝึกปฏิบัติให้เกิดทักษะความรู้และขยายผลเพิ่มขึ้น ส่วนหน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรส่งเสริมสนับสนุนการจัดฝึกอบรม การศึกษาดูงานจากแหล่งที่ประสบผลสำเร็จ เพื่อให้เกษตรกรได้รับความรู้เพิ่มเติม การพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังในพื้นที่หลังนาของเกษตรกรก็จะประสบผลสำเร็จตลอดไป

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร (2541) เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับมันสำปะหลัง นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

_____. (2551) ยุทธศาสตร์การพัฒนาการผลิตมันสำปะหลังเป็นพืชทดแทนพลังงาน ปี 2551 กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

กรมส่งเสริมการเกษตร (2554) การจัดการเลี้ยงแป้งมันสำปะหลัง เอกสารวิชาการ นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

_____. (2551) การผลิตมันสำปะหลังภายใต้โครงการจัดระบบพิเศษเฉพาะพื้นที่มันสำปะหลัง ปี 2550/51 เอกสารคำแนะนำ กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 2

The 2nd STOU Graduate Research Conference

จารุวรรณ ไหญ่ยงค์ (2547) “ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้เทคโนโลยีเพื่อการผลิตมันสำปะหลัง ของเกษตรกรตำบลห้วยบง อำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา” ค้นคืนวันที่ 27 กรกฎาคม 2554 จาก <http://tdc.thailis.or.th/tdc/index.php>

สำนักงานเกษตรอำเภอบรบือ (2553) *แนวทางการพัฒนาการเกษตรระดับอำเภอบรบือ* จังหวัดมหาสารคามปี 2553

อำนาจ บุญแนะ (2552) “ความต้องการการพัฒนาการเพิ่มผลผลิตมันสำปะหลังของเกษตรกรอำเภอไชยวาน จังหวัดอุดรธานี” วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตรและสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

โอภาส บุญเสียง (2554) *เอกสารประกอบการบรรยาย เรื่อง การจัดระบบปลูกมันสำปะหลังเพื่อควบคุมเพลี้ยแป้งมันสำปะหลัง* วันที่ 2-3 พฤษภาคม 2554 จัดโดย สำนักพัฒนาคุณภาพสินค้าเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร